

(Folytatás a 7. oldalról.)

gyon jó minőségű szegedi olaj. Teltek a tartálykocsik és a tartályhajók is útnak indultak.

— Azt hittük, beválik a vízi út — mondja —, de sajnos nem sikerült. A Tisza télen befagy, tavasszal megárad, nyáron pedig majdnem kiszárad. Két év alatt 10 ezer tonna ment el hajóval Jugoszlávián át Százhalombattára. Maradtunk a vasútnál. Jelenleg a vasútra sincs szükségünk, távvezetéknek keresztül folyik az olaj a feldolgozóba.

A feltáró- és kutatóüzem 1966-ban nagyarányú munkához látott, fúrótornyainak zömét — összesen 29 darabot — a szegedi medencébe helyezte. A legjobb fúrómesterek dolgoztak a Tisza és a Maros mentén, köztük Vad János fúrómester, aki 1970-ben Állami-díjat kapott. Akkoriban mint rekordert jegyezték. A harminchatos fúrási ponton, ahol az emlékeztetés eredményt elérték: egyetlen nap alatt 783 métert fúrtak a föld mélyébe.

Mit ad az olajmező?

Vad János alacsony, inas férfi. Az ilyen alkatú emberekre szokták mondani, hogy szívós, erős, sokat kibír. Sokkal többet, mint a látszat. Falujában, édesapja mellett kitanulta a kőműves- és ácsmesterséget. Aztán hátat fordított tanult szakmájának és beállt segéd munkásnak az olajosokhoz. Ez pontosan huszonhét évvel ezelőtt volt, akkor ünnepelte tizennyolcadik születésnapját. Hozzávetőlegesen 700 ezer métert fúrt már a földre, s legalább huszonöt helyen dolgozott az országban. Ment a fúrótornyokkal.

— S a család?
— Vittem magammal őket — mondja és feltolja homlokán a sisakot. — De most végre letelepedtünk, lakást kaptam Szegeden.

— Mennyi a fizetése?
— Négyezer körül.
— Elmenne valamelyik gyárba, ha ennyit keresne?
— Nem. Rabnak érezném magam a négy fal között.

— Mit szeret ebben a munkában?
— A sikert és az eredményt. Hiába hiszik sokan, hogy a fúrássok mind egyformák. Ez csak a látszat, bizonygatja. Minden kútnál más-más a munka, az érzés. Amikor a magot kiveszik, megtörik, szagolják, forgatják a fényben, s majdnem olyan pontos véleményt mondanak, mint a laboratóriumi műszerek. Persze nincs mindig siker.

— Akkor káromkodunk egyet.
Az olajmérnök másképp fogalmaz:

— A negatívum is eredmény, mert megtudjuk, hogy ott, azon a ponton nincs szénhidrogén.

— És a rekord?
— Az nem megy mindennap.

— Akkor minek csinálták?
— Mondhatnám azt is, hogy virtusból. Kipróbáltuk, mire vagyunk képesek. Sikerült magyar rekordot elérni. Ennyit még nem fúrtak tizenkettő-egy negyedes vésővel hazai földön.

— A mérnök mondja:
— A jelenlegi technikával és szakismerettel ez az emberi teljesítőképesség határa.

Azon a napon úgy dolgoztak, mint a megszállottak, ahogyan nem lehet csak egy alkalommal

dolgozni. Később túlszárnyalták ezt a rekordot is, hiszen Leginszki István főfúrómester és „fiai” azóta 12 nap alatt 2 ezer métert értek el.

A kutatómunkát 1968 végére befejezték.

A szegedi szénhidrogénmező nacionáléja: hetvenöt négyzetkilométer terület Algyő és Tápé térségében, a Tisza és a Maros találkozásának vidékén. A szénhidrogén több rétegben, egymás fölött helyezkedik el. A kutakat két-három méteres mélységre fúrták. A „találási arány” világválszintben is nagyon jó, száz fúrással alig három-négy a meddő. A kőolaj minősége kiváló, a földgáz kalóriaértéke tízezer körül van. Mennyisége ugyancsak megfelelőnek mondható ahhoz, hogy komolyabb pénzösszeget fektessenek be ki-termelésbe.

Amikor „körültapogatták” a szegedi medencét, elkészült a mező teljes művelési terve is, amelynek fő célkitűzése az, hogy a szénhidrogénkincs termelése a legoptimálisabb legyen. A terveket magyar szakemberek készítették. 1967 februárjában a Gazdasági Bizottság 3,2 milliárd forintot biztosított az algyői beruházásokra, ebből kellett finanszírozni a termelést, a rezst és a kommunális létesítményeket. A beruházási összeghez igazodó termelési feladatot is pontosan meghatározták. Később, az 1970-es esztendőben, a szegedi olajprogram végrehajtására szánt összeget felemelték 6,2 milliárdra. A beruházások befejezésének határideje 1976. december 31.

Mit ad azért a szegedi medence? A feltárt szénhidrogénkincs lehetővé teszi, hogy körülbelül 40–50 esztendeig termeljenek. Mennyit? Évente 1 millió tonna kőolajat, 2 milliárd köbméter földgázt, 124 ezer tonna propánbután gázt, 210 ezer tonna gázolint és 70 ezer tonna izobutánt és izopentánt.

A termelés két szakaszát lehet elválasztani az ötéves tervek szerint, 1965–70-et, majd 1970–75-öt. Mi valósult meg az első időszakban? 1970 végéig, elköltöttek a jövőhagyott összegből 2 milliárd forintot. Addig — 1966–1970 — termeltek 2,3 millió tonna kőolajat, 430 millió köbméter földgázt. A termelés átvett 300 olaj- és gázkutat (a végleges szám ugyan 840–850 kút lesz, de kutatni már nem igen kell, inkább csak „sűríteni”). Felépítettek körülbelül 50 kilométer hosszúságú közutat, 15 kilométer vasúti pályát, építik a bevezető elvezető csatorna-rendszert, elkészült a villamosvezeték több trafóállomással, kiépült a mező csőhálózata és gyűjtőrendszer, tíz tankállomás és egy gyűjtőállomás. Az 1971-es esztendőben befejezték az 1,2 milliárdba kerülő gázüzemet, amelynek a napi kapacitása kevesen 1 millió köbméter gáz feldolgozása, kiépítették a mező vízellátását is, s jelenleg már 13 olajkútba tudnak vizet visszanyomni, de később naponta 10–11 ezer köbméter vizre lesz szükségük a termelésnél.

Elkészült a 600 millió forint értékű „rezsikomplexum”: raktárak, műhelyek, javítócsarnokok, öltözők, fürdők, konyha és étterem, műhelyirodák.

A létszám már nem növekszik

A negyedik ötéves terv idején 3,8 milliárd forint áll rendelkezésre, hogy 1976-ra már csak az utolsó simítások maradjanak. Ha befejeződik a beruházás, akkor megszűnik a jelenlegi „sürgős-forgás” és évtizedeken át nyugodt termelőmunka folyhat a

szegedi medencében. A 850 kút olaját és a feltörő földgázt a pókhálószerűen kiépített csőhálózat összegyűjti és „betáplálja” a távvezetékbe, hogy eljusson a feldolgozóiparhoz, illetve a fogyasztókhoz.

S az emberek? Honnan jöttek, hogyan élnek, milyen körülmények között dolgoznak? Juratovics Aladár adatokat sorol:

— A huszonöt pionír száma 1966 végére nyolcvanhárom lett. Aztán így alakult a létszám: 1967-ben 657, 1968-ban 1100, 1969-ben 1610, 1970-ben 1650, 1974-ben 1700 ember. Amint az utolsó számadat is mutatja, már nem növekedett a létszám és a jövőben sem változik számottevően.

Hogy honnan jöttek? Általában a gyakorlott szakemberek jöttek át a zalai olajmezőről. Sokan érkeztek az alföldi lelőhelyekről, elsősorban technikusok és mérnökök. A többség, a létszám 80–90 százaléka Szeged környékéről került ide. Harminc kilométer sugarú körből jönnek naponta: Makóról, Kistelekről, Üllésről, Baksról, Ásotthalomról és még legalább ötven faluból.

Kezdetben szó szerint is lehetett érteni, hogy jöttek-mentek az emberek. Jöttek a „szagra”, de gyorsan tovább is álltak az aranyások, hiszen itt csak olajat és földgázt találtak. A komló és a szőlővárosi „hőskor” nem ismétlődött meg Algyőn, bár a beruházásokon dolgozó építőkkel, szerelőkkel együtt legalább 4–4500 ember dolgozik a medencében.

Hogyan élnek? Se jól, se rosszul, de valamivel mostohább körülmények között végzik munkájukat, mint más iparágak dolgozói. A közélet naponta autóbusszokkal, s bizony a buszok között még nem ritka a „fakarusz” sem. A távoliak munkásszálláson laknak. Algyő mellett, az olajmező kellős közepén felelőtt a barakkváros, amely kifejezéséből csak a barakk szó a rosszul: a szobákban három laknak kényelmes körülmények között. Központi fűtés, fürdők, étkezdék, klubszobák. Azok az olajbányászok, akik ideleptelnek, lakásra várnak. Az eredeti tervek szerint 1000 lakást építenek az olajosoknak. Bár eddig már elég sok elkészült, még gyorsítani kellene az ütemet.

A fizetések korántsem olyan nagyok, mint ahogyan sokan képzelik, és amilyen híre van. A havi átlagfizetés 1967-ben 1785 forint, 1968-ban 2040 forint, 1970-ben 2120 forint, 1974-ben (előzetes adatok szerint) 2500 forint. Ezek természetesen átlagok, mindenki „benne van”, a gépirónál a főfúrómesterig. Nem ritka, hogy a fúrótornyoknál 4 ezer forintot is keresnek a szakmunkások.

Az ötödik ötéves terv első esztendejében mindennel készen lesznek, s azután a „nyugalmas” termelés következhet: karbantartás és intenzifikálás esztendei jönnek, de ehhez a csendes évekhez minden esztendőben 250 millió forintos befektetésre lesz szükség. Hogy mit kap ezért a magyar népgazdaság?

— Évente egymillió tonna kőolajat és 2,5–3 milliárd köbméter földgázt — mondja Juratovics Aladár. — Az ezredforduló garantált olaj, a földgáz még tovább. Vannak még kőolaj-előfordulások mélyebben is, az úgynevezett alsó-pannon telepek újabb reményt adnak a kutatókhoz.

Az évszázadokig mit sem változó alföldi táj egyszerre megváltozott. A hajdani kis faluska, Algyő neve ismertté vált ország-világ előtt. Változik a táj, változnak az emberek. Akik itt éltek és élnek, soha életükben nem köszöntek másképp, mint „Jó napot!” Most „Jó szerencsét!” mondanak egymásnak.

Válják valósággá.

Az ipar távlatai

Szeged ipara előtt éppen olyan perspektíva áll, mint szocializmust építő hazánk egész ipara előtt. Fogalmazunk úgy, ahogyan a közgazdászok meghatározták az iparpolitikát, amely nem más, mint „az ipar működését, irányítását, szerkezetét, fejlesztését és a munka megosztását, nemzetközi kapcsolatát összefoglaló elvek és intézkedések egysege. Az iparpolitika az általános gazdaságpolitika része. Az iparpolitika a belső és a nemzetközi viszonyok, a fejlődés, különösen a műszaki fejlődés, valamint az osztályviszonyok alakulásának megfelelően változik. A szocialista államok iparpolitikájának első korszakát általában a szocialista iparosítás jellemezte. A későbbiekben — a hosszú távú tervekben foglalt elvek szerint — az ipar szerkezetének javítása, a műszaki fejlesztés megerősítése, a nehézipar fejlesztése, az automatizálás, a regionális ipari bázisok kiépítése, az ipari szervezés és irányítás tökéletesítése váltak az iparpolitika súlyponti feladataivá.”

Környezetünk iparának fejlődése átlépett az első fázison, a szerkezete ugyan magán viseli még a hajdani történelmi és társadalmi viszonyoknak az itteni ipar megszületésekor hagyott anyajegyeit, de bizonyos belső szerkezeti változásokon már átment. Ezt bizonyítja, hogy az élelmiszeripar és a könnyűipar mellett megjelent nehézipar (vas- és műszeripar is), bár a szegedi medence olaját és gázát nem helyben dolgozzák fel, hanem a már korábban kialakított és jelentősen fejlesztett olajfinomítóban vagy a vegyipari bázisokban. A távoli jövőre nézve kár volna jóslásokba bocsátkozni, maradjunk a realitásoknál, annál, hogy Szegeden is véget ér az iparfejlesztés extenzív korszaka, s csak az intenzifikálással lehet továbbhaladni.

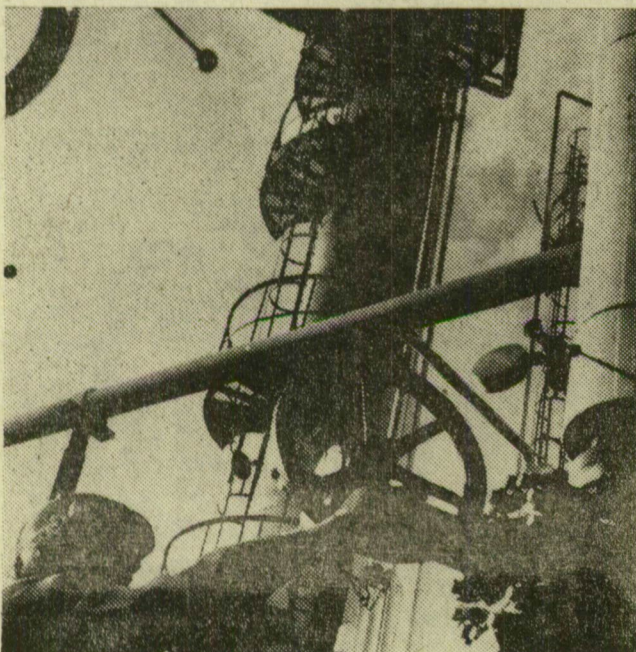
Egyet már most tudunk: a munkaerő létszáma a következő két ötéves tervben, de azt követően sem növekszik. Igaz, a hajdani „Ratkó-hullám” most lépett a családalapítók táborába, de utódaik legfeljebb húsz év múlva válnak munkaképes polgárokká. De ha csak ennyiből állna az egész, nem volna különösebb baj. Azonban az ipar strukturális változása, az állandóan növekvő életszínvonal az úgynevezett harmadik ágazatnak, az infrastruktúrának (szolgáltatás) ad új feladatokat. Csak az automatizálás, a műszaki fejlesztés gyorsítása, a szervezés javítása segít majd a gondokon.

A számvetést nem szabad a tényektől elvonatkoztatni és szebbnek festeni, mint amilyen: a szegedi ipar technikai, technológiai színvonala a korábbihoz képest ugyanolyan sokat fejlődött, hogy aki harminc évvel ez-

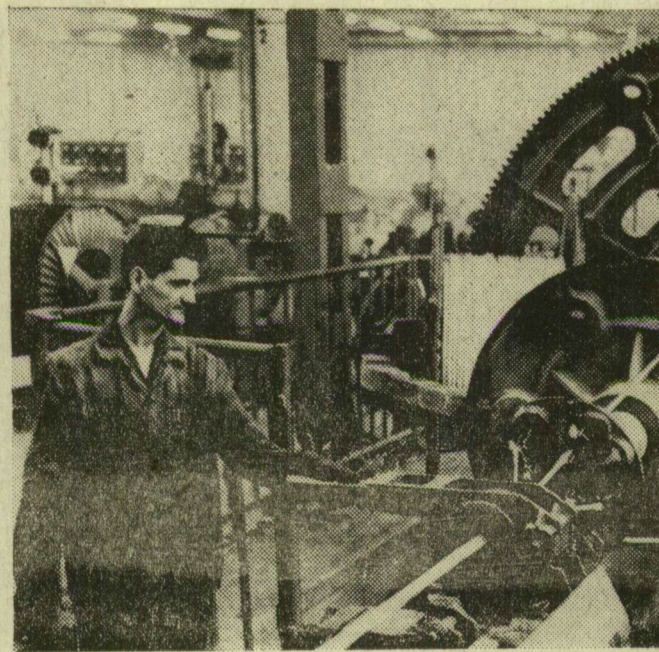
előtt látta a Tisza medréből kiemelt újszegedi szövő- és fonógépeket, az bizony nehezen ismerne rá a mai korszerű szövőüzemre, mivel a hajdani fagerendás csarnok helyett éppen a múlt évben avatták fel az újat, a 350 automatikus (csehszlovák és belga gyártmányú) szövőgéppel ellátott, légkondicionált üzemet, ahol a 10 ezer négyzetméter alapterületű csarnok tágassága és tisztasága képes a mai kor emberének igényeit kielégíteni. De visszatérve a gondolat elejéhez: kevés még a szegedi iparban az automatikus gyártósor, a gépek és a villamos energia felhasználásának aránya. Az összes munkások felének sincs szakmunkás képesítése, illetve nem szakmunkát végez, hanem betanított és segéd munkás. Nagy még a kézzel végzett munka aránya, az anyagmozgatás és a nehéz fizikai munka hányada az összes termelőtevékenységen belül.

A szegedi iparban a munkagépek közvetlen meghajtására használt erőgépek és az összes villamos motorok teljesítőképessége 83–85 ezer kilowatt, a felhasznált villamos energia mennyisége pedig évenként 120 millió kilowattóra. Ez a modern technikai iparban jóval nagyobb. Am a szegedi ipar előtt biztos perspektíva áll, a jövő további fejlesztést kér az ágazatoktól. Az első lépéseket már megtették néhány gyárban, hiszen megkezdődött a szalámigyár rekonstrukciós beruházása, amelynek következtében néhány év múlva a jóízű Pick szalámból évente nem 500, hanem 1000 vagon készülhet el. Jól halad a kenderfeldolgozó ipar gépparkjának korszerűsítése, s egyre több lesz ebben a hagyományos iparágban is az automatikus gépi berendezés. Sok közgazdasági és ipari szakember fogalmazott már úgy Szegeden, hogy az itteni iparnak színvonalában, szerkezetében és korszerűségében is oly fokot kell elérnie, amilyen szinten a város tudományos — humán és természettudományos — karakterét emlegetik. Ezt érdemes megcélózni és az egyetemi kutatókkal, tudósokkal együttműködve tenni érte mindennap egy keveset.

Irtá:
GAZDAGH ISTVÁN,
SZÁVAY ISTVÁN,
TÓTH BÉLA
Fényképezte:
ACS S. SÁNDOR
(reprodukciók),
DR. BENEDEK LÁSZLÓ,
LIEBMANN BÉLA,
SOMOGYI KÁROLYNÉ
Szerkesztette:
FEHÉR KÁLMÁN

Az ötödik ötéves terv első esztendejében mindennel készen lesznek, azután a nyugalmas termelés következhet.

Az élelmiszer- és a könnyűipar mellett megjelent a nehézipar, a vas- és műszeripar is.

Tavaly avatták fel az újat, a 350 automatikus szövőszékkel felszerelt, légkondicionált üzemet.